

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту

СИЛАБУС
навчальної практики з фаховим спрямуванням

підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 073 Менеджмент
освітньо-професійної програми Менеджмент

Силабус освітнього компонента «НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ФАХОВИМ СПРЯМУВАННЯМ» підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, за освітньо-професійною програмою Менеджмент

Розробник: Черчик Л. М., професор кафедри менеджменту, доктор економічних наук, професор

Силабус погоджено

Гарант ОПП Менеджмент

Ірина ВОЛИНЕЦЬ

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри менеджменту

протокол № 3 від 06 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри

Наталія ХОМІУК

I. Опис навчальної практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної практики
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 073 Менеджмент Менеджмент Перший (бакалаврський)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 240/8		Рік навчання 2
		Семестри 3,4
		Самостійна робота 224 год.
		Консультації 16 год.
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про керівників практики

ПІБ *Буняк Надія Михайлівна*
 Науковий ступінь *кандидат економічних наук*
 Вчене звання *доцент*
 Посада *доцент кафедри менеджменту*
 Контактна інформація
 Телефон *+38(066)789-28-06*
 Електронна пошта: Buniak.Nadiya@vnu.edu.ua

ПІБ *Волинець Ірина Григорівна*
 Науковий ступінь *кандидат економічних наук*
 Вчене звання *доцент*
 Посада *доцент кафедри менеджменту*
 Контактна інформація
 Телефон *+38(066)175-57-85*
 Електронна пошта: Irina.Volynets@vnu.edu.ua

ПІБ *Левицький Віктор Володимирович*
 Науковий ступінь *кандидат економічних наук*
 Вчене звання *доцент*
 Посада *доцент кафедри менеджменту*
 Контактна інформація
 Телефон *+38(099)908-98-55*
 Електронна пошта: Levytskyj.Viktor@vnu.edu.ua

ПІБ *Тоцька Олеся Леонтіївна*
 Науковий ступінь *доктор економічних наук*
 Вчене звання *професор*
 Посада *професор кафедри менеджменту*
 Контактна інформація
 Телефон *+38(068)139-74-20*
 Електронна пошта: Totska.olesia@vnu.edu.ua

ПІБ *Хомюк Наталія Леонідівна*
Науковий ступінь *доктор економічних наук*
Вчене звання *доцент*
Посада *завідувач кафедри менеджменту*
Контактна інформація
Телефон *+38(050)500-89-25*
Електронна пошта: Khomiuk.nataliia@vnu.edu.ua

ПІБ *Черчик Лариса Миколаївна*
Науковий ступінь *доктор економічних наук*
Вчене звання *професор*
Посада *професор кафедри менеджменту*
Контактна інформація
Телефон *+38(050)194-45-05*
Електронна пошта: Cherchyk.Larysa@vnu.edu.ua

ПІБ *Чуліна Ігор Дмитрович*
Науковий ступінь *кандидат економічних наук*
Вчене звання *доцент*
Посада *проректор з науково-педагогічної роботи, економічного розвитку та проєктної діяльності*
Контактна інформація
Телефон *+38(050)963-82-23*
Електронна пошта: Chulipa.Igor@vnu.edu.ua

ПІБ *Ющишина Лариса Олексіївна*
Науковий ступінь *кандидат економічних наук*
Вчене звання *доцент*
Посада *доцент кафедри менеджменту*
Контактна інформація
Телефон *+38(050)338-15-98*
Електронна пошта: Yushchyshyna.Larysa@vnu.edu.ua

Терміни практики: протягом 3, 4 семестрів.

III. Опис навчальної практики

1. Анотація навчальної практики. Навчальна практика з фаховим спрямуванням здобувачів спеціальності 073 Менеджмент здійснюється відповідно до змісту освітньо-професійної програми, навчального плану та Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. Навчальна практика з фаховим спрямуванням є елементом практичної підготовки здобувачів вищої освіти, формування їх фахових компетентностей.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Пререквізити: освітні компоненти «Вступ до фаху», «Основи наукових досліджень та академічної доброчесності», «Інформаційно-комунікаційні технології в галузі знань», «Менеджмент», навчальна практика. Є суміжним і тісно пов'язаним із освітніми компонентами «Теорія організації і сучасні концепції менеджменту», «Самоменеджмент».

Постреквізити: курсова робота з функціональних областей менеджменту.

3. Мета і завдання навчальної практики

Мета навчальної практики з фаховим спрямуванням – закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами за час навчання та їх застосування для комплексного вивчення системи менеджменту підприємства.

Основні завдання полягають у формуванні здатностей до застосування інструментів менеджменту для: характеристизації підприємства, його системи менеджменту, основних функцій менеджменту; аналізу середовища підприємства; діагностики стану підприємства; формування навичок самостійного виконання різних завдань в організаційно-економічній діяльності; сприяння розвитку здібностей студентів до практичної діяльності.

4. Методи навчання: вступна лекція і консультації із самостійної роботи, оформлення документації, дослідницькі методи, збір даних для написання звіту, самостійна робота з різними джерелами інформації.

5. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини й громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності:

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість, мотивувати персонал організації.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

IV. Етапи практики

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Проведення підготовки здобувачів до особливостей проходження навчальної практики з фаховим спрямуванням
2. Ознайомлювальний	Ознайомлення з програмою, обов'язками сторін, вимогами до звіту та умовами оцінювання
3. Основний	Пройдення практики, виконання її програми
4. Підсумковий	Захист звіту про проходження практики

V. Види (форми) індивідуальних завдань

Вступ. Розкриває роль, що відіграє підприємство певної галузі в економіці регіону, мету та завдання проходження навчальної практики з фаховим спрямуванням.

Основна частина

Навчальна практика з фаховим спрямуванням передбачає ознайомлення зі станом організації роботи підприємства – об'єкта практики, здійснення аналізу

його основних техніко-економічних показників за останні три роки, опис та оцінку функцій менеджменту, методів управління, які використовуються керівництвом, особливостей комунікацій, а також розробку обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення окремих аспектів його діяльності на майбутнє.

Розділ 1. Загальна характеристика підприємства та аналіз основних показників діяльності

1.1. Загальна характеристика підприємства

Повна назва, формальні реквізити, правовий статус, форма власності; стисла історія створення і розвитку; профіль і основні види діяльності; мета діяльності; стадія життєвого циклу; продукція, технології.

1.2. Характеристика бізнес-середовища функціонування підприємства

Необхідно:

- надати загальну характеристику середовища функціонування підприємства;
- проаналізувати бізнес-партнерів підприємства та їхню взаємодію;
- оцінити інтенсивність конкуренції та ступінь монополізації ринку, на якому працює підприємство, а також визначити його конкурентні переваги. (провести комплексну діагностику конкурентного середовища підприємства)

1.3. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності

Необхідно:

- проаналізувати динаміку основних техніко-економічних показників діяльності підприємства (додаток В) за останні три роки;
- дати загальну оцінку технічного та економічного потенціалу підприємства.

Розділ 2. Функції менеджменту

2.1. Планування діяльності

Необхідно:

- охарактеризувати принципи, форми та методи планування, які використовуються на підприємстві;
- визначити місію підприємства;
- оцінити ефективність обраної підприємством стратегії;
- проаналізувати систему стратегічних цілей та завдань підприємства, побудувати «дерево цілей»;
- дати оцінку тактичним та оперативним планам підприємства, а також визначити їх взаємозв'язок із стратегії розвитку підприємства;
- оцінити ресурсне забезпечення намічених цілей та розроблених планів діяльності підприємства.

2.2. Організація і регулювання

Необхідно:

- дослідити організаційну структуру управління та побудувати органіграму підприємства;
- проаналізувати організаційну структуру за критеріями: відповідність типу структури цілям і завданнями підприємства, ступінь розподілу праці, ієрархічність рівнів управління, ступінь координації дій, стимулювання ділової і професійної активності, залежність від змін навколишнього середовища;
- дати оцінку характеру організаційних відносин між структурними підрозділами;

- охарактеризувати горизонтальний та вертикальний поділ праці (визначити кількість рівнів управління та ланок управління на кожному з рівнів);
- проаналізувати особливості діяльності конкретного структурного підрозділу (функції посадових осіб та порядок їх взаємодії), де студент безпосередньо проходить практику;
- визначити рівень організації управлінської праці за такими показниками як: коефіцієнт інтенсивності робочого часу; коефіцієнт раціонального використання робочого часу; коефіцієнт використання робочого часу; коефіцієнт кваліфікації; коефіцієнт співвідношення спеціалістів за освітою, коефіцієнт підготовки кадрів; коефіцієнт регламентації діяльності структурних підрозділів; коефіцієнт регламентації праці серед працівників; коефіцієнт регламентації праці в управлінні; коефіцієнт завантаженості працівників; коефіцієнт плановості; коефіцієнт вірогідності документації; коефіцієнт плановості та якості роботи; коефіцієнт планування робочих місць; коефіцієнт забезпеченості службовими приміщеннями; коефіцієнт устрою службових приміщень; коефіцієнт співвідношення стану службових меблів; коефіцієнт організації робочих місць; коефіцієнт освітленості робочих місць, коефіцієнт температурного режиму; коефіцієнт кольорового оформлення; коефіцієнт тиші; коефіцієнт санітарно-гігієнічних умов; коефіцієнт психологічного середовища; коефіцієнт застосування засобів оргтехніки; коефіцієнт стабільності управлінських кадрів; коефіцієнт трудової дисципліни; коефіцієнт виконання обов'язків; коефіцієнт трудової дисципліни; коефіцієнт організації управлінської праці.

2.3. Мотивація

Необхідно оцінити:

- систему матеріальних стимулів, які діють на підприємстві (коефіцієнт, який відображає питому вагу витрат на оплату праці в структурі доходів підприємства; коефіцієнт заборгованості з виплати заробітної плати працівникам підприємства; коефіцієнт, який відображає питому вагу преміальних виплат у структурі витрат на оплату праці персоналу підприємства; коефіцієнт, який відображає питому вагу заохочувальних та компенсаційних виплат у структурі витрат на оплату праці персоналу підприємства; коефіцієнт участі працівників у прибутках підприємства);
- систему моральних стимулів працівників (коефіцієнт публічного визнання результатів діяльності працівників підприємства; коефіцієнт визнання професійних заслуг працівників підприємства);
- систему стимулів професійно-кваліфікаційного розвитку персоналу (коефіцієнт, що відображає питому вагу витрат на професійну підготовку працівників у структурі витрат підприємства на утримання персоналу; коефіцієнт планування ділової кар'єри працівників підприємства);
- умови праці персоналу (коефіцієнт користування привілеями гнучкого місця та графіку роботи; коефіцієнт відповідності умов праці персоналу санітарно-гігієнічним нормам);
- соціально-психологічний клімат в колективі (коефіцієнт профілактики захворювань працівників підприємства; коефіцієнт, що відображає питому вагу витрат на культурно-побутове обслуговування працівників у структурі витрат

підприємства на утримання персоналу; коефіцієнт стабільності кадрів підприємства; коефіцієнт забезпечення працівників житлом у структурі витрат підприємства на утримання персоналу; коефіцієнт дисципліни праці).

2.4. Контроль

Необхідно:

- охарактеризувати види контролю, які застосовуються на підприємстві;
- визначити періодичність проведення контрольних операцій;
- оцінити ефективність діяльності відповідальних осіб за проведення закріплених за ними контрольних процедур;
- проаналізувати діючу на підприємстві систему критеріїв контролю, а також документи, що регламентують контрольні процедури;
- оцінити дієвість управлінських процедур щодо врахування результатів контролю при прийнятті управлінських рішень.

Розділ 3. Методи менеджменту

Описати і дати оцінку:

- методам, які використовуються у системі управління підприємством (виявити пріоритети використання методів керівниками вищого, середнього та низового рівнів);
- повноті, збалансованості застосування методів менеджменту та відповідності їх об'єктивній управлінській ситуації.

Розділ 4. Комунікації на підприємстві

Описати й дати оцінку:

- всім видам комунікацій (між підприємством і зовнішнім середовищем, між рівнями і підрозділами) й на конкретних прикладах визначити, яка при цьому використовується інформація;
- системі робіт з документами (на конкретних прикладах відобразити механізм документообігу);
- комунікаційному процесу, з врахуванням особливостей організації (розробити схематичну модель, розписати етапи та елементи комунікаційного процесу).

Висновки та пропозиції. Стисло формулюються основні висновки, пропозиції і рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства за кожним пунктом проведеного дослідження.

Залежно від спеціалізації навчання, наукових інтересів та особистих бажань здобувач повинен розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) роботи підприємства або впровадження певного нововведення в системі менеджменту підприємства.

Пропозиції можуть бути спрямовані як на удосконалення кожної з функцій менеджменту, так і передбачати принципові нововведення.

Розробка пропозицій має ґрунтуватися на виявлених недоліках роботи підприємства, наявних резервах її удосконалення, вивченні вітчизняного та закордонного досвіду діяльності.

Список використаних джерел

Додатки.

VI. Політика оцінювання

Політика керівника практики щодо здобувача: виконання навчальної практики з фаховим спрямуванням є обов'язковим. Здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, що передбачені навчальною практикою. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку.

Політика щодо академічної доброчесності: здобувач освіти при написанні звіту про проходження навчальної практики з фаховим спрямуванням повинен дотримуватися морально-етичних правил. Виконані ним завдання мають бути його оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Списування чужих ідей у процесі написання звіту забороняється. Виявлення ознак академічної недоброчесності у звіті з практики (відсутність посилань на використані джерела, високий рівень компіляції) є підставою для її незарахування викладачем або низької оцінки. Політика щодо академічної доброчесності передбачає дотримання Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перекладання: захист навчальної практики з фаховим спрямуванням відбувається згідно розкладу, порушення якого без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів за кожну роботу).

Оцінювання результатів навчальної практики. Підсумковий контроль за проходженням навчальної практики з фаховим спрямуванням здійснюється за наступними критеріями:

- самостійність виконання навчальної практики з фаховим спрямуванням;
- глибина опрацювання індивідуального завдання навчальної практики з фаховим спрямуванням;
- обґрунтованість ідей та висновків, висунутих здобувачем;
- успішність захисту навчальної практики з фаховим спрямуванням.

Елементи оцінювання	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
<i>Оцінювання звіту керівником: 100 балів</i>		
1. Своєчасність подання		10
2. Якість написання у тому числі:		90
Зміст	Наявність всіх структурних компонентів, стиль формулювання, відповідність поставленим завданням	5
Вступ	– актуальність і постановка проблеми (виявлення суперечностей, які зумовили актуальність проблеми); – рівень розробки проблеми (констатація наявності досліджень з проблеми); – об'єкт, предмет, мета, завдання (чіткість формулювання, логічність, відповідність і взаємно відповідність); – методи дослідження, їх відповідність меті та завданням	10
Основна частина	– глибина розкриття завдань дослідження; – доцільність і рівень використання джерел; – логіка викладу матеріалу; – наявність науково грамотно сформульованих власних думок, відповідність науковому стилю; – використання методів, задекларованих у вступі.	35
Висновки	– відповідність логіки побудови висновків поставленим меті та завданням; – адекватність та обґрунтованість висновків.	15

Список використаних джерел	– кількість літературних джерел; – наявність сучасних актуальних джерел з досліджуваної проблеми; – відповідність оформлення списку використаних джерел бібліографічним вимогам.	10
Додатки	- наявність звітності; - наявність додаткових розрахунків; - правильність подання та оформлення.	5
Оформлення роботи	Відповідність вимогам до оформлення курсових робіт (шрифт, обсяг, цитування та посилання на джерела, таблиці, рисунки, додатки тощо).	10
<i>Оцінювання звіту членами комісії у процесі захисту: 100 балів</i>		
Захист роботи	логічне та аргументоване викладання матеріалу	20
	наявність елементів наукової творчості та самостійності	40
	володіння здобувачем матеріалами роботи	20
	аргументовані відповіді на запитання членів комісії	20

VII. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60-100 балів: здобувач виконав силабус практики, на високому рівні досягнув програмних результатів навчання, визначених ним, відмінно оволодів компетентностями. Звіт про проходження практики і щоденник практики оформлені у відповідності до вимог і подані до захисту у визначений кафедрою термін; звіт має практичне значення. Здобувач оволодів навиками дослідної роботи: збору інформації, аналізу, формулювання висновків, пропозицій; відповідь здобувача на питання членів комісії вичерпна та аргументована.

82-89 балів: здобувач виконав силабус практики, на досить високому рівні досягнув програмних результатів навчання та набув відповідних компетентностей. Силабус практики розкрито, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру; недостатньо використані в процесі аналізу матеріали звітності; мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту; здобувач на захисті продемонстрував добрі знання, відповів маже на усі запитання членів комісії.

75-81 бал: здобувач виконав силабус практики. На достатньому рівні досягнув програмних результатів навчання та визначених ним компетентностей. Мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту; опущені граматичні та стилістичні помилки; мають місце неточності при проведенні аналізу; на захисті здобувач продемонстрував достатні знання, повно та аргументовано відповів на більшість питань.

67-74 бали: здобувач виконав силабус практики. На задовільному рівні досягнув програмних результатів навчання та визначених ним компетентностей.

Звіт про проходження практики оформлений з помилками або не в повному обсязі, на захисті здобувач продемонстрував задовільні знання при недостатньо повних і аргументованих відповідях на питання.

60-66 балів: здобувач виконав силабус практики. На задовільному рівні досягнув програмних результатів навчання та визначених ним компетентностей. Звіт про проходження практики оформлений з численними помилками або не в повному обсязі, на захисті здобувач продемонстрував задовільні знання, однак при неповних і аргументованих відповідях на питання.

1-59 балів: здобувач не виконав силабус практики у повному обсязі. Досягнення програмних результатів навчання та визначених ним компетентностей відповідає низькому рівню. Звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; виконаний із суттєвими запозиченнями інформаційно-теоретичного матеріалу; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.

VIII. Рекомендована література

1. Балановська Т. І., Гоголя О. П., Кубіцький С. О., Михайліченко М. В., Троян А. В. Управління організацією : навч. посіб. Київ : ФОРМ Ямчинський О. В., 2021. 464 с.

2. Буняк Н. М. Менеджмент : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. 140 с.

3. Менеджмент : Навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.

4. Черчик Л.М. Управління розвитком персоналу та технології самоменеджменту: конспект лекцій. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки. 2022. 156 с.